

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 1999-2000

18 mei 2000

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

– van mevrouw **Marijke Dillen** en de heer **Felix Strackx** –

**betreffende het beleidsplan Kinderopvang. Blauwdruk voor een toekomstgerichte
uitbouw van het kinderopvanglandschap in Vlaanderen**

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Eén van de grote tendensen van de huidige samenleving is het streven naar een harmonieuze combinatie van gezin en werk. Dat is van bijzonder belang om de gelijkwaardigheid van beide partners mogelijk te maken.

De uitbouw van de kinderopvang is daarbij een belangrijke factor. Uitgangspunt daarbij zijn de volgende basiskeuzes.

1. De verwezenlijking van een échte keuzevrijheid voor de ouders

Vlaanderen heeft de plicht de gelijkwaardigheid van de thuis werkende en de buitenshuis werkende ouder te stimuleren en te verwezenlijken. Een goed gezinsbeleid dient een echte vrije keuze mogelijk te maken en te ondersteunen.

De vrije keuze inzake de combinatie van gezin en werk moet centraal staan : aan de gezinnen moet de volledige vrijheid worden gegeven om zelf te kiezen of één van beide partners thuisblijft voor de opvoeding van de kinderen en voor het thuiswerk (waarbij moet worden onderstreept dat dat ook de vader kan zijn die er bewust voor kiest om de gezinstaken op zich te nemen), dan wel of beide partners buitenshuis gaan werken en de zorg voor het gezin onder elkaar verdelen.

De thuiswerkende ouder neemt ook een belangrijke plaats in de samenleving in en heeft recht op een eigen statuut met financiële ondersteuning. Ondersteunende maatregelen mogen niet exclusief gelden voor wie een band heeft met de beroepsarbeid.

Het uitgangspunt is dat elk gezin de vrije keuze moet hebben inzake de wijze waarop het gezins- en beroepsarbeid een plaats wil geven en die twee wil combineren.

Een logisch gevolg daarvan is dat zowel de gezinnen die zelf voor de opvang en opvoeding van hun kinderen willen zorgen, als de gezinnen die dat bewust willen overlaten aan anderen, een keuze maken die de Vlaamse overheid hoort te respecteren en te waarderen en te ondersteunen, zowel financieel als materieel.

2. De volledige bevoegdheid inzake kinderopvang

Kinderopvang is een onderdeel van het gezinsbeleid, waarvoor de gemeenschappen grondwettelijk bevoegd zijn. Helaas blijkt dat Vlaanderen niet alles m.b.t. de kinderopvang kan regelen en dat Vlaanderen niet bevoegd is om een volledig dossier van kinderopvang uit te werken bij gebrek aan de volledige bevoegdheid terzake.

Een volledige en grondig gefundeerde uitbouw van de kinderopvang is een dossier waar de bevoegdheden verspreid zijn over én de federale overheid en de Vlaamse overheid : kinderopvang ressorteert onder de Vlaamse bevoegdheidsdomeinen Welzijn en Werkgelegenheid.

Daarnaast is de inbreng van de sociale partners eveneens belangrijk ; ook dat blijft hoofdzakelijk federaal te regelen.

Voorstellen van de federale overheid met betrekking tot dit dossier hebben gevolgen voor de gemeenschappen. Voorbeeld hierbij is het voorstel voor een sociaal statuut voor de gesubsidieerde onthaalmoeder, waarbij de gemeenschappen worden opgezegd met de extra financiële lasten (o.m. de financiering van de werkgeversbijdragen).

Vlaanderen moet streven naar een volledige federalisering van de sociale zekerheid, om volledig zelf en in volle onafhankelijkheid te kunnen beslissen over het hele dossier van de kinderopvang, met inbegrip van het statuut van de onthaalouders.

Dat geldt eveneens voor de kinderbijslag, die vandaag nog altijd wordt gefinancierd met bijdragen op de inkomsten uit arbeid en niet met algemene middelen, waardoor gezinsbijslag een vorm van sociale zekerheid is en de gemeenschappen, gezien het federale karakter van de sociale zekerheid, niet bevoegd zijn.

Er is ook het Fonds voor Collectieve Uitrusting en Diensten, FCUD, dat wordt gefinancierd met jaarlijkse bijdragen van de werkgevers. De middelen worden gebruikt voor de ondersteuning van initiatieven inzake – voornamelijk – buitenschoolse kinderopvang. De federale overheid trekt, onder het mom van de sociale zekerheid, een aangelegenheid naar zich toe waarvoor ze eigenlijk niet bevoegd is. Ook hier is er geen rechtvaardige verdeling van de subsidies tussen Vlaanderen en Wallonië.

Uit recente gegevens blijkt dat slechts 44 procent van het geld naar Vlaanderen terugstroomt, hoewel

Vlaanderen goed is voor 58 procent van de recht-hebbende kinderen.

Het is dan ook een terechte eis dat Vlaanderen ge-woon zijn deel van het geld krijgt zodat het zelf kan zorgen voor de verdeling van de initiatieven, die vandaag via de FCUD plaatsvinden. Elke ge-meenschap heeft recht op haar rechtmatig aandeel. Daarenboven is er voor Vlaanderen, gezien de mil-jarden frank achterstand opgelopen in de voorbije jaren, een inhaaloperatie nodig.

Vlaanderen moet daarenboven streven naar een communitarisering van het FCUD, waarbij de middelen moeten worden verdeeld over de ge-meenschappen.

In een voorlopige fase is er minstens overleg met de federale overheid nodig om tot een correcte verdeling van de FCUD-middelen tussen de ge-meenschappen te komen.

3. De kinderopvang in Vlaanderen : prioriteiten

Kinderopvang is een van de basiselementen bij de uitwerking van een beleid dat een harmonieuze combinatie van gezin en werk mogelijk wil maken.

Terwijl in het verleden in de overgrote meerderheid van de gevallen de moeder zorgde voor de opvang van de kinderen en, bewust of onbewust, ge-wild of ongewild, een professionele carrière liet staan om voor de opvoeding van de eigen kinderen te zorgen, is er de laatste decennia een evolutie waar de vrouw/moeder eveneens een professionele loopbaan wil ontwikkelen, zonder dat dat leidt tot een negatieve evolutie voor het gezin, integendeel. Belangrijk bij het ontwikkelen van een eigen loop-baan is de opvang van de kinderen.

In het verleden was het voor vele gezinnen een veil-ig uitgangspunt dat de familie, in casu meestal de grootouders, meehielp bij de opvang van de kinde-ren. Uit recente statistieken blijkt dat om diverse redenen steeds minder het geval te zijn.

Steeds meer gezinnen doen een beroep op onthaal-gezinnen voor de opvang van hun kinderen. Kin-deropvang evolueert meer en meer naar een basis-recht. De uitbouw van een goede, kwalitatieve en betaalbare kinderopvang is een belangrijke priori-teit.

Centraal daarbij staat het belang van het kind.

Het is een plicht van de Vlaamse overheid het be-roep van onthaalouder aantrekkelijk te maken ! Kinderopvang is een noodzakelijke maatschappe-lijke dienstverlening en vereist bijgevolg de nodige maatschappelijke erkenning en waardering, met een volwaardig sociaal statuut en een volledige so-ciale bescherming, met een minimum aan basisre-gels voor alle onthaalouders en een volledige ka-derstructuur van kwaliteitsbewaking en bijscholing.

Het huidige aanbod binnen de georganiseerde kin-deropvang volstaat niet en een aanzienlijke groei van het plaatsenaanbod is dringend noodzakelijk. Dat is rechtstreeks gekoppeld aan de noodzaak om vanuit de overheid hiervoor de nodige financiële middelen vrij te maken.

Daarnaast is het een vaststaand gegeven dat de kinderopvang in Vlaanderen vastzit in ingewikkel-de en zeer sterk verschillende structuren. Een stre-ven naar een zo groot mogelijke harmonisering van de verschillende mogelijkheden, op het vlak van normeringen, voorwaarden, het aantal toegestane plaatsen, ouderbijdragen, kostenstructuur, oplei-ding en permanente vorming enzovoort is dan ook belangrijk.

Kinderopvang is voor de onthaalouder weinig aan-trekkelijk om diverse redenen maar vooral uit lou-ter financieel/materieel oogpunt. Er is de grote on-zekerheid van het inkomen van de onthaalouder.

Is het kind afwezig wegens ziekte of om een andere reden, dan valt de enige bron van inkomen weg.

Wordt de onthaalouder ziek of werkonbekwaam, dan zijn er geen inkomsten en evenmin vervan-gingsinkomens. Bij stopzetting van de beroepsacti-viteiten ontstaan er geen rechten in het kader van de werkloosheidsuitkeringen. Evenmin is er sprake van de opbouw van pensioenrechten.

De lange en onregelmatige werkdagen zijn proble-matisch en moeilijk combineerbaar met het eigen gezin van de onthaalouder.

– *Streven naar een eigen statuut*

Het beroep van onthaalouder moet opnieuw aan-trekkelijk worden. Dat vereist de realisatie en ver-dere ontwikkeling van een sociaal statuut van de onthaalouder, met een uitgewerkte financiële en sociale bescherming, gekoppeld aan een aantal ge-waarborgde rechten en de opname in het stelsel van de sociale zekerheid der werknemers, waarbij de Vlaamse Gemeenschap de uitgaven van de werkgeversbijdragen ten laste neemt.

Een dergelijke regeling vereist uiteraard ook verplichtingen van de kant van de onthaalouder.

De onthaalouder blijft werknemer en moet de werknemersbijdragen financieren.

Om de voordelen van de sociale zekerheid te kunnen genieten, zijn er logischerwijze ook de – financiële – nadelen aan verbonden. De heffing van de sociale zekerheidsbijdragen is hier het logische gevolg van. Die bijdragen moeten, gelet op het zeer onzekere statuut van de onthaalouder, worden berekend op basis van het minimumloon. Dat komt neer op een werknemersbijdrage van circa 2.500 frank per maand.

Maar met de consequentie dat bij ziekte of ongeval de onthaalouder recht heeft op een uitkering, dat hij of zij een beroep kan doen op werkloosheidsuitkeringen, indien nodig, en dat hij of zij ook pensioenrechten opbouwt.

In afwachting van een volledige autonomie inzake dit dossier en zolang ook in deze materie de bevoegdheid versnipperd blijft over zowel de federale als de Vlaamse overheid, is het belangrijk in het kader van het overleg tussen de federale overheid en de gemeenschappen een regeling tot stand te brengen waar de onthaalouder het meeste voordeel uit haalt.

Het is de plicht van de Vlaamse Gemeenschap te onderhandelen over een degelijk, interessant statuut voor de onthaalouder.

– *De kwaliteitsbewaking*

Hierboven is gesteld dat het belang van het kind centraal moet staan. Dat geeft niet alleen rechten maar ook plichten aan de onthaalouders. Bijzondere aandacht moet worden besteed aan de kwaliteitsbewaking en de controle. Op het vlak van de kwaliteitsbewaking is de invoering van het kwaliteitsdecreet belangrijk.

Hieraan gekoppeld is ook de noodzaak van een permanente vorming voor de onthaalouders.

Ook controle is belangrijk. De controle moet worden toevertrouwd aan een onafhankelijk orgaan, dat waakt over de naleving van de voorwaarden en criteria, alsmede over de kwaliteitsbewaking. Dat orgaan moet eveneens ter beschikking staan van de gebruikers met hun eventuele klachten.

Maar ook deze gebruikers hebben niet alleen rechten maar ook plichten.

Vandaag moeten al te veel onthaalouders afrekenen met de onvoorspelbare houding van de ouders, voornamelijk op het vlak van de naleving van de gemaakte afspraken qua duurtijd van de vereiste opvang. Het is dan ook belangrijk te werken aan een grote responsabilisering van de ouders die gebruik maken van de diensten van de onthaalouders.

– *Ondersteuning van de informele kinderopvang*

Wanneer Vlaanderen wil werken aan een betere ontwikkeling van de kinderopvang mag de informele kinderopvang niet uit het oog worden verloren. Daarbij wordt in het bijzonder gedacht aan de opvang door de grootouders of familieleden, in de meeste gevallen volledig kosteloos. Die vorm van kinderopvang heeft geen budgettaire weerslag voor de Vlaamse overheid.

Ouders die het grote geluk hebben hierop een beroep te kunnen doen, blijven op het vlak van de bescherming in de kou staan.

Ook hier moeten er ondersteunende maatregelen worden genomen, o.m. op het vlak van kwaliteit en vorming, en van materiële ondersteuning, maar in het bijzonder op het vlak van occasionele opvang bij ziekte of tijdelijke afwezigheid van de informele kinderopvang.

– *Aandacht voor atypische kinderopvang*

Een bijzonder knelpunt blijft de flexibele kinderopvang, die eveneens noodzakelijk is.

Helaas moeten vele ouders werken op moeilijke uren, in het weekend of 's avonds en 's nachts. Ook zij hebben recht op kinderopvang indien noodzakelijk.

Aanpassing van de openingsuren aan flexibele werktijden en soepele instapmogelijkheden zijn daarbij dan ook belangrijk.

Een bijzonder probleem is de opvang van zieke kinderen. We willen ervoor pleiten om de ouders in verband met de opvang van zieke kinderen een veelheid aan mogelijkheden te bieden. Immers iedereen die betrokken is bij de opvoeding en opvang van kinderen, is zich ervan bewust dat juist zieke kinderen het meest gebaat zijn bij opvang door één van de beide ouders.

Dat is helaas niet altijd mogelijk. Daarom moet er specifiek aandacht worden besteed aan thuiszorg,

aangezien zeker een ziek kind behoefte heeft aan continuïteit en zekerheid, wat in het eigen vertrouwde milieu het beste kan worden gewaarborgd.

Indien die vormen van bijzondere opvang onmogelijk blijken, moet er worden gestreefd naar een aanvaardbaar alternatief.

– *Aandacht voor kinderen met een handicap of specifieke zorgbehoeften*

Een bijzonder knelpunt blijft de opvang van gehandicapte kinderen of kinderen die bijzondere zorgen vereisen. Ook die kinderen hebben recht op bijzondere aandacht en op een specifieke aanpak. De indieners van dit voorstel zijn er voorstander van om ook deze kinderen zoveel mogelijk in te schakelen binnen de bestaande vormen van kinderopvang, indien mogelijk.

Dat is bijzonder belangrijk voor de ouders van de gehandicapte kinderen of kinderen met een bijzondere zorgbehoefte, maar het is eveneens belangrijk voor kinderen die hiermee worden geconfronteerd, hetgeen een positieve wisselwerking kan inhouden.

Uiteraard zijn bepaalde aanpassingen mogelijkere wijze noodzakelijk en die vereisen bijzondere uitgaven. Hiervoor moeten de nodige middelen worden vrijgemaakt.

– *De buitenschoolse kinderopvang*

Ook de buitenschoolse opvang is belangrijk. Interessante en nuttige initiatieven hiervoor zijn gelanceerd in de blauwdruk. Niettemin is de problematiek van de buitenschoolse opvang een ander dossier, dat wel enige gelijkenissen vertoont met de kinderopvang maar dat vooral veel verschilpunten kent, gelet op de ingewikkeldheid van het dossier.

Los van het gegeven dat de indieners van dit voorstel van resolutie de aangekondigde initiatieven kunnen onderschrijven, is het binnen het kader van de bespreking van het dossier kinderopvang niet wenselijk specifieke maatregelen uit te werken voor buitenschoolse opvang. Wel wordt hierbij duidelijk onderstreept dat lokaal overleg en inspraak van de ouders hierbij van bijzonder belang zijn.

– *Betaalbaarheid*

Een kwaliteitsvolle kinderopvang moet betaalbaar zijn. De betaalbaarheid is rechtstreeks gekoppeld aan de problematiek van de ouderbijdragen. De ouderbijdragen dienen financieel haalbaar te zijn voor alle gezinnen. Er moet rekening worden gehouden met de financiële en materiële gezinsdraagkracht : niet alleen het inkomen is een belangrijke factor, maar ook het aantal kinderen ten laste.

Gezinnen die het financieel moeilijk hebben moeten bijzondere aandacht krijgen. De bijdragen voor gezinnen met lagere inkomens moeten worden verminderd.

Besluit

In het Beleidsplan Kinderopvang wordt gesteld dat kinderopvang niet het enige antwoord kan zijn op de behoeften van gezinnen die de eisen en verwachtingen van werk en gezin met elkaar willen verzoenen. Gezinnen streven er sterk naar om de gezinstijd kwalitatief vorm te geven.

Een geheel van maatregelen inzake een harmonieuze combinatie van gezin en werk vereist meer dan de organisatie van een kwalitatieve, betaalbare, goed georganiseerde kinderopvang. Maatregelen inzake loopbaanonderbreking, ouderschapsverlof, thuiswerk, flexibele arbeidstijden enzovoort zijn even belangrijk, en zijn ook in het belang van het kind.

Het is dan ook absoluut noodzakelijk dat de Vlaamse regering, binnen haar bevoegdheidsmogelijkheden, hiervan prioritair werk maakt.

De Vlaamse regering moet de bedrijven stimuleren om na te denken over kinderopvang. Kinderopvang voor personeel vergemakkelijken vereist bijzondere aandacht (zonder dat dit mag leiden tot afhankelijkheid van de werknemer t.o.v. de werkgever). Voorbeelden uit het buitenland kunnen hier bijzonder leerrijk werken.

Eveneens is het raadzaam te denken aan een regeling waarbij kinderopvang een onderdeel wordt van een totaal dienstenpakket ter beschikking van de ouders, tegen aangepaste en realistische vergoedingen.

Alle maatregelen vereisen een financieel engagement. Het huidige engagement van de Vlaamse regering is bijzonder onduidelijk. Als de Vlaamse regering echt wil dat de kinderopvang een basisvoorziening wordt, moet ze haar verantwoordelijkheid nemen en hiervoor de nodige budgettaire waarborgen verlenen.

Marijke DILLEN

Felix STRACKX

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

- gelet op het beleidsplan Kinderopvang. Blauwdruk voor een toekomstgerichte uitbouw van het kinderopvanglandschap in Vlaanderen ;
- gelet op de hoorzittingen die werden gehouden in de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gelijke Kansen naar aanleiding van de bespreking van het beleidsplan ;
- gelet op de bespreking van het beleidsplan ;
- overwegende dat er dringend werk moet worden gemaakt van een volledige regionalisering van alle bevoegdheden die te maken hebben met het integrale gezinsbeleid, het dossier kinderopvang in het bijzonder ;
- overwegende dat een goed gezinsbeleid in Vlaanderen een echte vrije keuze inzake de combinatie van gezin en werk mogelijk moet maken en moet ondersteunen, waarbij de gelijkwaardigheid van de buitenhuiswerkende ouder en de thuiswerkende ouder het centrale uitgangspunt vormt ;
- overwegende dat een goede, betaalbare en kwaliteitsvolle kinderopvang belangrijk is voor het verwezenlijken van een harmonieuze combinatie van gezin en werk ;
- overwegende dat er in Vlaanderen een tekort aan opvangplaatsen dreigt te ontstaan en dat de behoefte aan nieuwe opvangplaatsen bijgevolg zeer groot is ;
- overwegende dat de principes van de betaalbaarheid, kwaliteit en toegankelijkheid van de kinderopvang binnen alle beleidsmaatregelen supplementaire principes zijn die steeds in onderlinge samenhang behandeld moeten worden ;
- overwegende dat er dringend werk moet worden gemaakt van de invoering en de ontwikkeling van een statuut voor onthaalouders, wat evenwel valt binnen de federale bevoegdheid inzake de sociale zekerheid der werknemers ;
- overwegende dat tegelijkertijd de beleidsvoorzieningen ook moeten worden gericht op de thuiswerkende ouder, die recht heeft op een eigen statuut, met financiële ondersteuning om een echte vrije keuze mogelijk te maken, en met

het toekennen van een pensioenkrediet, ter honorering van de periode tijdens dewelke de thuiswerkende ouder vrijwillig uit het arbeids-circuit is gestapt voor de opvoeding van de kinderen ;

- vraagt de Vlaamse regering :
 - 1° in het kader van een totaal beleid inzake een harmonieuze combinatie van gezin en werk een geheel van maatregelen uit te werken om deze doelstelling te realiseren ;
 - 2° een eigen statuut uit te werken voor de thuiswerkende ouder, gekoppeld aan een financiële ondersteuning om voor de ouder de echte keuze te waarborgen tussen buitenshuis werken en thuis werken om de eigen kinderen op te voeden ;
 - 3° initiatieven te nemen om te overleggen met de federale overheid om een statuut voor de onthaalouder te verwezenlijken ;
 - 4° de kinderopvang uit te bouwen tot een basisvoorziening voor alle kinderen, die ter beschikking staat van alle gezinnen in Vlaanderen, ongeacht de financiële mogelijkheden van de ouders en/of de sociale status ;
 - 5° binnen de kinderopvang te streven naar een zo groot mogelijke harmonisering van de verschillende mogelijkheden op het vlak van normering, van voorwaarden, en vooral van opleiding en permanente vorming ;
 - 6° de ouderbijdragen te harmoniseren, hierbij rekening houdende met de financiële en materiële draagkracht van het gezin, gekoppeld aan het aantal kinderen, met een verlaging van de tarieven voor de laagste inkomens ;
 - 7° de onkostenvergoeding voor opvanggezinnen aan te passen aan de reële kostenevolutie en gelijk te schakelen voor alle vormen van kinderopvang in opvanggezinnen ;
 - 8° eveneens de nodige aandacht te besteden aan de uitbouw van de atypische kinderopvang ;
 - 9° binnen de verschillende opvangvoorzieningen bijzondere maatregelen te treffen voor de opvang van kinderen met een handicap of met specifieke zorgbehoeften ;

- 10° bijzondere aandacht te besteden aan de kwaliteitsbewaking, door de invoering van het kwaliteitsdecreet en door onder meer in permanente vorming te voorzien voor de onthaalouders enerzijds maar ook door de sensibilisering van de ouders die een beroep doen op een of andere vorm van kinderopvang anderzijds op het vlak van de financiële verplichtingen, de naleving van gemaakte afspraken wat de duurtijd van de kinderopvang betreft ;
- 11° eveneens ondersteunende maatregelen te treffen voor de informele kinderopvang, onder meer de kinderopvang bij grootouders of familieleden, op het vlak van ondersteuning, van een beroep kunnen doen op een occasionele opvang bij ziekte of tijdelijke afwezigheid van de informele kinderopvang ;
- 12° binnen de sector van de kinderopvang de controle toe te vertrouwen aan een onafhankelijk orgaan, dat toeziet op de naleving van de voorwaarden en criteria, en dat de kwaliteitsbewaking doet en dat eveneens ter beschikking staat van de gebruikers met eventuele klachten en dat daarenboven een beroepsprocedure instelt bij intrekking van de erkenning ;
- 13° overleg te plegen met de federale overheid met het oog op een correcte verdeling van de FCUD-middelen tussen de gemeenschappen ;
- 14° een voldoende aanbod van Nederlandstalige kinderopvang in Brussel te waarborgen ;
- 15° voor een betere financiële en materiële tegemoetkoming in de kosten te zorgen voor alle basisscholen die een kwaliteitsvolle voor- en naschoolse opvang aanbieden, gekoppeld aan de invoering van een kwaliteitslabel terzake ;
- 16° maatregelen uit te werken waarbij de kinderopvang een onderdeel wordt van een totaal dienstenpakket ter beschikking van de

ouders, tegen aangepaste en realistische vergoedingen ;

- 17° alle maatregelen te onderwerpen aan een kind- en gezinseffectenrapportage zodat de mogelijke effecten voor gezinnen en kinderen duidelijk worden.

Marijke DILLEN

Felix STRACKX
